

Opinnäytetyön ohje (1.8.2026)

Ammattikorkeakoulututkinto

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Opinnäytetyön toteuttaminen	2
2.1	AMK-opinnäytetyö ja sen tavoitteet LAB-ammattikorkeakoulussa.....	2
2.2	Opinnäytetyön osaamistavoitteet.....	2
2.3	Opinnäytetyötoimijoiden vastuut ja velvollisuudet	3
3	Opinnäytetyön toteuttaminen	4
3.1	Opinnäytetyöprosessin vaiheet.....	4
3.2	Opinnäytetyön aloitus ja suunnittelu	5
3.3	Opinnäytetyön toteutus.....	6
3.4	Opinnäytetyön viimeistely	6
4	Opinnäytetöiden avoimuus, eettisyys ja julkaiseminen.....	7
4.1	Opinnäytetöiden avoimuus ja tutkimusluvut.....	7
4.2	Opinnäytetyön Turnitin-tarkastus	10
4.3	Opinnäytetyön julkaiseminen ja arkistointi	10
4.4	Tekijänoikeudet	12
4.5	Opinnäytetyössä syntyvä keksintö.....	12
5	Opinnäytetyön arviointi ja kypsyysnäyte	13
5.1	Opinnäytetyön arviointi	13
5.2	Kypsyysnäyte	13
5.3	Oikaisumenettely.....	14
6	Tutkimuksellinen teksti, opinnäytetyön havainnollistaminen, rakenne ja ulkoasu	15
6.1	Tutkimuksellinen teksti	15
6.2	Opinnäyteraportin havainnollistaminen	15
6.3	Opinnäytetyön rakenne	19
6.4	Opinnäyteraportin ulkoasu.....	23
7	Opinnäytetyön tiedonhankinta ja lähteiden merkintä	24
7.1	Opinnäytetyön tiedonhankinta	24
7.2	Lähdeviitteiden merkintä.....	24
7.3	Lähdeluettelo.....	29
7.3.1	Painetut lähteet.....	30
7.3.2	Sähköiset lähteet	32
7.3.3	Muut lähteet.....	35
7.3.4	Kuvalähteet	36
	Lähteet	37

Liite 1. Opinnäytetyötoimijoiden vastuut ja velvollisuudet

1 Johdanto

Ammattikorkeakoulututkintoon kuuluu 15 opintopisteen laajuinen itsenäinen opinnäytetyö. Opinnäytetyö voidaan tehdä yksilötyönä, parityönä tai usean opiskelijan ryhmätyönä. LAB-ammattikorkeakoulun (LAB) opinnäytetyön yhteiset ohjeet perustuvat valtakunnallisiin laatusuosituksiin ja hyviin käytäntöihin.

Opinnäytetyön ohje koskee LABin AMK-tutkintoon johtavaa koulutusta. Yhteisen ohjeen lisäksi koulutusaloilla voi olla omia tarkentavia ohjeita. Opinnäytetyötä koskevista lisäohjeista ja niistä tiedottamisesta vastaavat koulutusalat.

Ohje on päivitetty elokuussa 2026, ja se pohjautuu LABin tutkintosääntöön, joka on tullut voimaan 1.8.2026.

2 Opinnäytetyön toteuttaminen

2.1 AMK-opinnäytetyö ja sen tavoitteet LAB-ammattikorkeakoulussa

LAB-ammattikorkeakoulun opinnäytetyö toteutetaan pääsääntöisesti yhteistyössä työelämä- tai hanketoimijan kanssa. Opinnäytetyön yhteistyökumppanina voi toimia myös oma ammattikorkeakoulu. Yhteistyökumppanin kanssa tehdään yhteistyösopimus. Opiskelija voi tehdä opinnäytetyön myös edistääkseen omaa yritystoimintaansa tai rakentaessaan taiteellista ja ammatillista identiteettiään.

Opinnäytetyö antaa opiskelijalle monipuolisia valmiuksia toimia työelämän tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotehtävissä. Se laajentaa ja syventää opiskelijan ammattiosaamista. Opinnäytetyö voi olla luonteeltaan

- tutkimuksellinen
- toiminnallinen
- edellisten yhdistelmä.

Opinnäytetyön laajuus on LAB-ammattikorkeakoulun tutkintosäännön mukaan 15 opintopistettä. Opinnäytetyöhön kuuluu aina kirjallinen, julkinen raportti. Työn tuloksena saavutettu uusi tieto, tuote, palvelu tai taiteellinen produktio voidaan dokumentoida ja julkaista kirjallisen raportin lisäksi myös muulla tavoin. Opinnäytetyö tehdään pääsääntöisesti koulutusohjelman opetuskielen mukaisesti; se voidaan tehdä suomen tai englannin kielellä. Kaksoistutkinto-ohjelmissa opinnäytetyö tehdään partnerisopimuksessa määritellyn mukaisesti.

Ammattikorkeakoululla on päävastuu opinnäytetyön ohjauksesta ja arvioinnista. Työelämä- tai hanketoimijat ovat mukana ohjaamassa opinnäytetyötä oman asiantuntijuutensa ja osaamisensa kautta. Opinnäytetyön arviointikriteerit (saatavilla eLabissa) ovat opinnäytetyön tekijän tiedossa opinnäytetyöprosessin alusta saakka.

2.2 Opinnäytetyön osaamistavoitteet

Opinnäytetyön tehtyään opiskelija

- osaa tunnistaa, rajata ja käsitteellistää työelämän ilmiöitä ja kehitystarpeita
- osaa soveltaa kestävän kehityksen periaatteita omaan alaansa ja valitsemaansa aiheeseen
- osaa soveltaa teoretietoja työelämän kysymyksiin ja ilmiöihin
- osaa kuvata opinnäytetyön tulokset tai tuotoksen ja sen hyödynnettävyyden työelämässä

- osaa raportoida oman alansa tietoperustan tai taiteellisen osaamisen LAB-ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeen mukaisesti
- osaa raportoida opinnäytetyönsä suullisesti ja kirjallisesti
- osaa työskennellä vuorovaikutteisesti, pitkäjänteisesti ja järjestelmällisesti
- osaa arvioida omaa toimintaansa kriittisesti ja kehittää sitä
- osaa kirjoittaa kypsyysnäytteen
- osaa toimia alan tutkimus-, kehittämis- ja suunnittelutehtävissä sekä yhteistyökumppaneiden kanssa
- osaa huomioida omaan alaansa liittyviä kestävän kehityksen tavoitteita ja toimintatapoja.

Opinnäytetyön tekemisessä vahvistuvat kokonaisvaltaisesti kaikki osaamisalueet, mutta erityisesti korostuvat työelämä- ja kommunikointitaidot. Kommunikointitaitoihin kuuluvat vuorovaikutustaito, kuuntelutaito, suullinen ja kirjallinen viestintätaito sekä medialukutaito. Opinnäytetyöprosessissa korostuvat muun muassa oppimisen taidot, ongelmanratkaisutaidot, analyttisyys sekä kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä. Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää opiskelijan kykyä itsenäiseen tietojen ja taitojen hankintaan sekä niiden soveltamiseen ongelmanratkaisussa ja uusien mahdollisuuksien tunnistamisessa.

Kokonaisuutena opinnäytetyö vahvistaa opiskelijan ammatillista kasvua ja asiantuntijuutta. Opinnäytetöiden aiheet liittyvät oman alan keskeisiin kehittämiskohteisiin. Opinnäytetyön tehnyt opiskelija kykenee perusteltujen valintojen tekemiseen ja luotettavan tiedon tuottamiseen.

2.3 Opinnäytetyötoimijoiden vastuut ja velvollisuudet

Opinnäytetyöprosessissa on useita toimijoita, joilla on opinnäytetyöhön ja sen ohjaukseen liittyviä vastuita. Toimijoita ovat opiskelija, opinnäytetyön ohjaaja, työelämän yhteistyökumppani, mahdollinen vertaisarvioija, kielen ja tekstin ohjaaja sekä mahdollinen toinen arvioija. Toimijoiden vastuut ja velvollisuudet on kuvattu liitteessä 1.

3 Opinnäytetyön toteuttaminen

3.1 Opinnäytetyöprosessin vaiheet

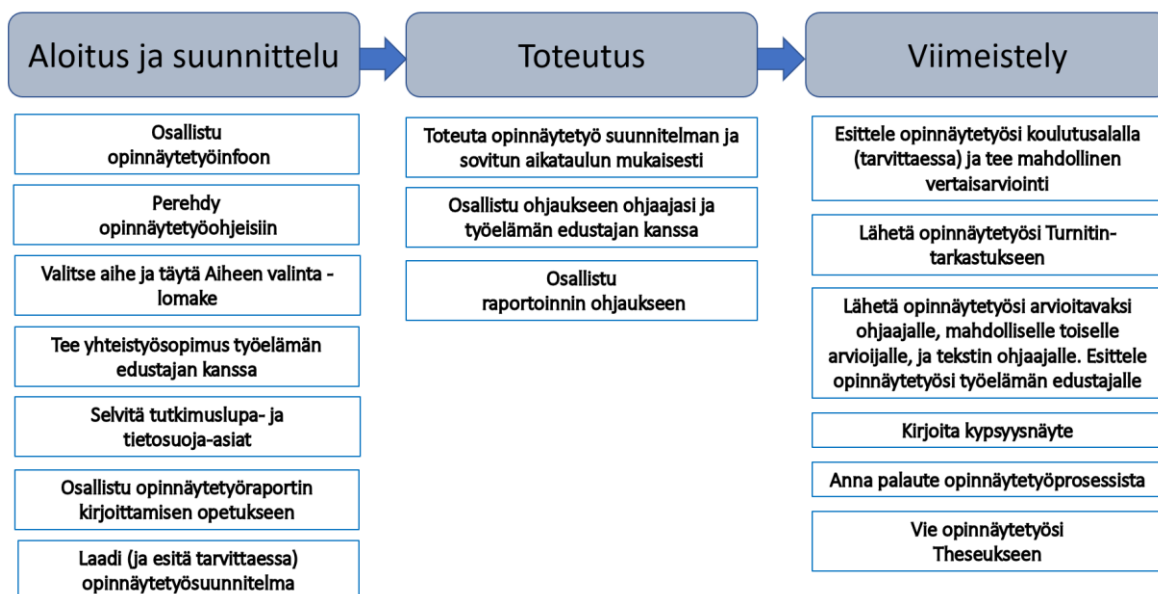
Opinnäytetyöprosessin alussa opiskelija tutustuu LABin yleiseen opinnäytetyön ohjeeseen, koulutusalaakohtaisiin ohjeisiin, tutkintosääntöön sekä lakiin ja asetukseen opinnäytetyöstä. Opinnäytetyöprosessi jaetaan neljään opintojaksoon (Taulukko 1). Opinnäytetyön suunnittelu 4 op -opintojakso sisältää opinnäytetyösuunnitelman ja mahdollisen seminaarityöskentelyn. Kielikeskus järjestää opintojakson 'Opinnäytetyöraportin kirjoittaminen 1op'. Ohjaaja ja kielenohjaaja merkitsevät suoritukset opintotietojärjestelmään, kun kaikki osiot on suoritettu hyväksytysti.

Taulukko 1. Opinnäytetyöprosessin opintojaksot ja osaamistavoitteet

Opintojakso	Osaamistavoitteet
Opinnäytetyön suunnittelu 4 op Opinnäytetyöraportin kirjoittaminen 1 op	Opiskelija osaa • kuvata opinnäytetyönsä tavoitteet ja keskeisen sisällön • suunnitella ja kuvata oman opinnäytetyöprosessinsa vaiheet • ottaa huomioon mahdolliset tutkimuslupa- ja tekijänoikeusasiat • opinnäytetyön raportoinnin säännöt sekä kieli- ja tyylivaatimukset.
Opinnäytetyön toteutus 5 op	Opiskelija osaa • toteuttaa opinnäytetyön hyväksytyn opinnäytetyösuunnitelman pohjalta.
Opinnäytetyön raportointi ja viimeistely 5 op	Opiskelija osaa • esittää opinnäytetyönsä tulokset tai tuotoksen • raportoida opinnäytetyönsä kirjallisesti LAB-ammattikorkeakoulun opinnäytetyöohjeen mukaisesti • kirjoittaa kypsyysnäytteen.

Kuvassa 1 esitetään opinnäytetyöprosessin vaiheet ja ne asiat, joita kukin vaihe käytännössä sisältää. Koulutusalaakohtaisissa ohjeissa kerrotaan tarkemmin opinnäytetyön vaiheiden (kuva 1) toteutuksesta eri koulutusaloilla. Eri vaiheisiin liittyvät ohjeistukset ja lomakkeet löytyvät eLAB-nettisivustolta ja LAB-intrasta.

LAB, opinnäytetyöprosessi AMK

Kuva 1. Opinnäytetyöprosessin vaiheet

3.2 Opinnäytetyön aloitus ja suunnittelu

Opinnäytetyön suunnittelu alkaa opinnäytetyön aiheen ideoinnilla. Tukea ideointiin opiskelija saa tutorkeskusteluissa sekä ammatillisten aineiden opetuksen ja menetelmäopinnojen aikana. Aihe opinnäytetyöhön voi tulla esimerkiksi harjoittelusta, ammattikorkeakoulun tai oman koulutusalan tutkimus-, kehittämis- tai palvelutoiminnan kautta tai työelämän tai hankkeen toimeksiannosta.

Opinnäytetyöprosessin toteuttaminen edellyttää riittävää tutkimus- ja kehittämismenetelmäosaamista tai sen hankkimista. Opiskelija osallistuu tutkimus- ja kehittämismenetelmäopintoihin oman opetussuunnitelmansa mukaan. Opiskelija osallistuu myös opinnäytetyöraportin kirjoittamisen opetukseen.

Opiskelija osallistuu opinnäytetyöinfoon ja ilmoittautuu opinnäytetyöprosessiin palauttamalla Aiheen valinta -lomakkeen oman koulutusalsansa ohjeiden mukaan Moodleen. Aiheen hyväksymisen ja ohjaajan nimeämisen jälkeen opiskelija ottaa yhteyttä hänelle nimettyyn opinnäytetyön ohjaajaan. Ohjaajilta opiskelija saa lisätietoa ohjaukseen liittyvistä koulutus- alakohtaisista ohjeista ja käytännöistä.

Mikäli opiskelija tekee opinnäytetyön työelämän tai hankkeen toimeksiannosta, hän tekee opinnäytetyön aloitusvaiheessa yhteistyösopimuksen työelämän tai hankkeen yhteistyökumppanin kanssa. Yhteistyösopimus on yhteistyökumppanin ja opiskelijan välinen

sopimus opinnäytetyöprosessin aikana tehtävästä yhteistyöstä. Yhteistyösopimus toimitetaan tiedoksi opinnäytetyötä ohjaavalle opettajalle.

3.3 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyö voidaan toteuttaa yksilö-, pari- tai ryhmätöinä. Opinnäytetyön toteutusvaihe edellyttää opiskelijalta sitoutumista opinnäytetyöprosessiin sekä yksilö- tai ryhmäohjaukseen. Ohjausprosessissa toteutuu parhaimmillaan opiskelijoiden ja ohjaajien dialoginen vuorovaikutus. Ohjaustapaamisissa sovitaan ohjauskäytännöistä ja aikataulusta. Opiskelija noudattaa LAB-ammattikorkeakoulun yleisiä opinnäytetyöohjeita ja koulutuslakohtaisia ohjeistuksia. Opinnäytetyön toteutusvaiheen aikana opiskelija soveltaa tutkimus- ja kehittämisosaamista ja toteuttaa opinnäytetyön etukäteen sovitun aikataulun mukaisesti.

3.4 Opinnäytetyön viimeistely

Opiskelija viimeistelee ja raportoi opinnäytetyön koulutusalan käytänteiden mukaisesti. Viimeistelyvaiheeseen kuuluvat opinnäytetyön Turnitin-tarkastus, mahdollinen seminaari ja vertaisarviointi, kypsyysnäytteen kirjoittaminen, palautteen antaminen opinnäytetyöprosessista sekä valmiin opinnäytetyön julkaiseminen Theseus-verkkokirjastossa.

4 Opinnäytetöiden avoimuus, eettisyys ja julkaiseminen

4.1 Opinnäytetöiden avoimuus ja tutkimusluvut

LAB-ammattikorkeakoulu noudattaa avoimen tieteen ja tutkimuksen (ATT) tavoitteita ja periaatteita. Avoimen tieteen ja tutkimuksen (ATT) tavoitteena on kasvattaa tieteen ja tutkimuksen laatua ja luotettavuutta avoimuuden kautta sekä lisätä tieteen ja tutkimuksen yhteiskunnallista ja sosiaalista vaikuttavuutta. Tavoitteena on tiedon sujuva liikkuminen koko yhteiskunnassa. (Vastuullinentiede.fi.)

Avoimuuden tavoite koskee tutkimuksen tuloksia ja tuotoksia, joita tulisi jakaa mahdollisimman laajasti. Avoimuus koskee myös tutkimusaineistoja ja tutkimusmenetelmiä, jolloin tutkimuksen läpinäkyvyys ja luotettavuus vahvistuvat.

Ammattikorkeakouluissa tehtävien opinnäytetöiden avoimuuden tavoitteena on saada opinnäytetöissä tuotettu tieto ja tuotokset laajasti esille ja siten mahdollistaa niiden hyödyntäminen innovaatioiden pohjaksi ja kaupallistamiseksi. Tämä tehdään tutkimuseettiset ja oikeudelliset kysymykset huomioiden.

LABissa tehtävissä opinnäytetöissä avoimuus merkitsee seuraavaa:

- Opinnäytetyö julkaistaan avoimesti Theseuksessa (myös liikesalaisuuksia sisältävistä opinnäytetöistä tehdään julkinen versio, ks. tarkemmin luku 4.3).
- Opinnäytetyöstä ja sen keskeisistä tuloksista voidaan julkaista blogi LABin julkaisukanavalla.
- Opiskelijaa kannustetaan julkaisemaan opinnäytetyöhön pohjautuvia tutkimusartikleita open access -julkaisuissa.

Hyvä tieteellinen käytäntö

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) tehtävänä on edistää tutkimusetiikkaa koskevaa keskustelua ja tiedotustoimintaa Suomessa sekä toimia aloitteentekijänä tutkimusetiikan edistämiseksi.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa edistää hyvää tieteellistä käytäntöä ja samalla varmistaa, että loukkausepäilyt voidaan käsitellä asiantuntevasti, oikeudenmukaisesti ja mahdollisimman nopeasti (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023).

Neuvottelukunnan laatimat tutkimuseettiset ohjeet pyrkivät määrittelemään hyvää tieteellistä käytäntöä ja sen loukkauksia monitieteisestä näkökulmasta. Niiden tavoitteena on hyvän tieteellisen käytännön edistäminen ja tieteellisen epärehellisyyden

ennaltaehkäiseminen kaikissa tutkimusta harjoittavissa organisaatioissa, kuten yliopistoissa, tutkimuslaitoksissa ja ammattikorkeakouluissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023.)

Opiskelijan tulee noudattaa LUT-konsernin (LAB ammattikorkeakoulun) tekoälyohjeita. Mikäli opiskelija käyttää tekoälyä opinnäytetyössään, hänen tulee noudattaa hyvän tieteellisen toimintatavan periaatteita ja ottaa huomioon tutkimuseettiset seikat. Tekoälyn käytöstä opinnäytetyöprosessissa pitää raportoida LUT-konsernin (LAB ammattikorkeakoulun) tekoälyohjeiden mukaisesti. Opinnäytetyön tekijä(t) on vastuussa tekoälyn eettisestä käytöstä.

Opinnäytetyössä tehty plagiointi, ulkopuolisen avun käyttö, tulosten keksiminen tai vääristely, vapaamatkustaminen pari-/ryhmytyössä tai LUT-konsernin (LAB ammattikorkeakoulun) tekoälyohjeiden ja vilppiohjeiden vastainen toiminta on kielletty ja voi johtaa virallisen vilppiselvitysprosessin käynnistämiseen.

Tiedonantajien informointi ja suostumus

Opinnäytetyön laatimisessa ja aineiston keräämisessä on noudatettava henkilötietojen käsittelyyn liittyvää lainsäädäntöä. Merkittävin henkilötietojen käsittelyä koskeva laki on EU:n yleinen tietosuoja-asetus (EU 2016/679). Henkilötietojen käsittelyyn on kiinnitettävä erityisesti huomiota, jos tutkimusaineistoon sisältyy henkilötietoja tai muita tunnistetietoja (esim. ääni tai kuva aineisto on kerätty esimerkiksi haastattelemalla, kyselyllä tai havainnoimalla) tai opiskelijalla on pääsy tietokantoihin, jotka sisältävät henkilötietoja. (LAB-ammattikorkeakoulu 2020; Tietoarkisto.)

Opinnäytetyöhön osallistuvia tiedonantajia tulee informoida etukäteen opinnäytetyön tarkoituksesta, tekijästä ja opinnäytetyöhön kerättävän tutkimusaineiston käsittelytavoista. Henkilötietojen kerääminen tapahtuu aina tiedonantajan kirjallisella suostumuksella. Jos henkilötietojen kerääminen tapahtuu esimerkiksi Webropol-järjestelmän kautta, tiedonantaja voi antaa suostumuksensa esimerkiksi rastittamalla suostumusta ilmaisevan kohdan henkilötietojen keräämiseksi. (LAB-ammattikorkeakoulu 2020.)

Tutkimukseen osallistuvilta henkilöiltä aineistoa kerätessä on aina laadittava tietosuojailmoitus ja huolehdittava ilmoituksen tiedoksi saattamisesta tutkimukseen osallistuville (ks. tietosuojailmoitusmalli). Tietosuojailmoitus tulee esittää esimerkiksi yrityksissä haastattelututkimuksia tehtäessä tai liittää Webropolin kautta tehtävän kyselyn liitteeksi. (LAB-ammattikorkeakoulu 2020.)

LABin opiskelijoiden opinnäytetöitä koskevat tutkimusluvut

LABin henkilöstöön tai opiskelijoihin kohdistuvissa opinnäytetöissä tutkimusluvan myöntää sen yksikön johtaja, jonka opiskelijoita tai henkilöstöä opinnäytetyö koskee. Mikäli opinnäytetyö koskee useamman kuin yhden yksikön opiskelijoita tai henkilöstöä, tutkimusluvan myöntää sen yksikön johtaja, missä opinnäytetyön tekijä opiskelee. LAB-ammattikorkeakoulu ei luovuta henkilöstön eikä opiskelijoiden tietoja tutkimustarkoitukseen mutta voi välittää tutkimuspyynnön kyseisille henkilöille. Opinnäytetyön tekijän tulee noudattaa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisemia hyvän tieteellisen käytännön menettelytapoja. LAB-ammattikorkeakoulun ulkopuolisen työelämä- ja hanketoimijan toimeksiantona tehtävässä opinnäytetyössä noudatetaan kyseessä olevan organisaation säädöksiä ja lupamenettelyä.

LABin henkilöstöön ja/tai opiskelijoihin kohdistuvan, LABissa tehtävän opinnäytetyön lupa anotaan opinnäytetöitä koskevalla tutkimuslupa-anomuksella. Lupa-anomukseen liitetään opinnäytetyön ohjaajan hyväksymä opinnäytetyösuunnitelma sekä muut mahdolliset liitteet. Tutkimuslupapäätös lähetetään tiedoksi hakijalle.

Opinnäytetyötä varten voidaan tarvita eettinen ennakkoarviointilausunto, jos opinnäytetyöhön sisältyy jokin seuraavista asetelmista:

- a) Tutkimukseen osallistumisessa poiketaan tietoon perustuvan suostumuksen periaatteesta.
- b) Tutkimuksessa puututaan tutkittavien fyysiseen koskemattomuuteen.
- c) Tutkimus kohdistuu alle 15-vuotiaisiin ilman huoltajan erillistä suostumusta tai informointia, jonka perusteella huoltajalla olisi mahdollisuus kieltää lasta osallistumasta tutkimukseen.
- d) Tutkimuksessa tutkittaville esitetään poikkeuksellisen voimakkaita ärsykeitä.
- e) Tutkimuksessa on riski aiheuttaa tutkittaville tai heidän läheisilleen normaalin arkielämän rajat ylittävää henkistä haittaa.
- f) Tutkimuksen toteuttaminen voi merkitä turvallisuushukkaa tutkittaville tai tutkijalle tai heidän läheisilleen.

Eettisen ennakkoarvioinnin tekee LUT-konsernin ihmistieteiden eettinen toimikunta. Eettistä ennakkoarviointia koskevat tarkemmat ohjeet löytyvät LUT-yliopiston Hyvä tieteellinen käytäntö ja tutkimusetiikka sivustolta.

4.2 Opinnäytetyön Turnitin-tarkastus

LAB-ammattikorkeakoulussa on käytössä tekstin alkuperäisyyden tarkastamiseen tarkoitettu Turnitin-ohjelma, jota voi käyttää kirjoittamisen tueksi opinnäytetyöprosessin kaikissa vaiheissa. Valmiin opinnäytetyön palauttamisesta Turnitin-tarkastukseen on olemassa koulutusalaakohtaiset ohjeet.

Opiskelija ja opinnäytetyön ohjaaja saavat Turnitin-ohjelmasta analysointiraportin, josta selviävät opinnäytetyön mahdolliset yhtäläisyydet vertailtavaan lähdeaineistoon.

4.3 Opinnäytetyön julkaiseminen ja arkistointi

Opinnäytetyö on korkeakoulututkinnon osa, jonka tulee olla avoimesti arvioitavissa. Hyväksytyt opinnäytetyöt ovat julkisia julkisuuslain (621/1999) perusteella. Julkisuudella taataan opinnäytetöiden objektiivinen ja tasapuolinen arviointi.

Opinnäytetyöhön kuuluvat tietyntyyiset sisällöt, esimerkiksi yritysten liikesalaisuudet, saattavat poikkeuksellisesti tehdä opinnäytetyöstä joiltakin osin salassa pidettävän. Mikäli mahdollista, työ julkaistaan kokonaisuudessaan siten, että toimeksiantajan nimi jää pois, ja siitä voidaan käyttää esimerkiksi nimitystä yritys / toimeksiantaja / yhteistyökumppani. Tällöin on huolehdittava, ettei toimeksiantaja ole myöskään tunnistettavissa opinnäytetyön sisällön perusteella.

Salassa pidettävät asiat voidaan tarvittaessa tuoda esiin liitetiedostossa, jota ei julkaista ja joka jää ainoastaan toimeksiantajan käyttöön. Opinnäytetyö on tällöin laadittava siten, että työstä julkaistaan Theseuksessa liikesalaisuustietoja sisältämätön versio eikä opinnäytetyössä viitata salassa pidettäviin liitetiedostoihin. Opinnäytetyöhön ei jätetä pelkkiä otsikoita, mikäli niiden alle tuleva teksti pitää poistaa tai siirtää liitetiedostoon salatun tiedon takia. Opinnäytetyössä ei myöskään mainita, että jokin kohta on jäänyt pois eikä tekstiä peitetä millään tavalla. Opinnäytetyötä ohjaavilla opettajilla ja opiskelijalla on luottamuksellisia tietoja koskeva vaitiolovelvollisuus. Toimeksiantajalla on oikeus tarkastaa opinnäytetyön sisältö ennen sen julkaisemista.

Opinnäytetyön tallentaminen Theseukseen

Opiskelija tallentaa hyväksytyn opinnäytetyönsä sähköisen version tiivistelmineen pitkäaikaiskäilytyksen vaatimassa PDF/A-muodossa Suomen ammattikorkeakoulujen yhteiseen julkaisuarkistoon Theseukseen. Tallennuksessa opiskelija hyväksyy palvelun käyttöehdot ja verkkojulkaisemisen, kuvailee työnsä opinnäytetyön tallennuslomakkeelle ja halutessaan valitsee Creative Commons -lisenssin. Opinnäytetyötiedoston maksimikoko on 2 GB. Theseukseen tallennetaan vain yksi PDF/A-tiedosto, joka sisältää myös mahdolliset liitteet.

Theseukseen on mahdollista tallentaa PDF/A:n kanssa myös opinnäytetyöhön liittyviä MP3-formaatissa olevia audiotiedostoja tai MP4-formaatissa olevia videotiedostoja (videon tekniset määrytykset löytyvät Theseuksen verkkosivujen tallennusohjeista). Ohjeet opinnäytetyön tallentamiseen ovat sekä tiedekirjaston oppaassa että Theseuksen verkkosivuilla.

Theseuksessa opiskelijalle tallennusvaihtoehtoina ovat joko

1. Avoin kokoelma eli työ on luettavissa avoimesti verkossa tai
2. Käyttörajattu kokoelma eli rajoitettu käyttö vain LAB-ammattikorkeakoulun määrittelemistä IP-osoitteista.

LAB-ammattikorkeakoulun käyttörajattu kokoelma on käytettävissä vain kahdelta tiedekirjaston tietokoneelta, joista toinen on Lahden ja toinen Lappeenrannan kampuskirjastossa. Opinnäytetyön kuvailutiedot ja tiivistelmä ovat kummassakin kokoelmassa avoimesti luettavissa verkossa. Huom. opinnäyte on aina julkinen asiakirja, johon kaikki kiinnostuneet voivat tutustua (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621). Jos käyttörajattun kokoelman töihin haluaa tutustua korkeakoulun verkon ulkopuolelta, on korkeakoulun tarjottava siihen mahdollisuus käyttörajauksesta huolimatta. Näissä tilanteissa opinnäytetyötiedosto lähetetään sähköpostilla sitä pyytävälle.

Julkaisuarkisto Theseuksen tallennuslomakkeessa on oma paikka jokaiselle opinnäytetyön tekijälle, mikäli tekijöitä on enemmän kuin yksi. Opinnäytetyötä ei siis tallenneta kahteen tai useampaan kertaan LABin Theseus-kokoelmaan, vaan opinnäytetyön syöttäjä tallentaa kaikkien tekijöiden nimet tallennuslomakkeen omiin paikkoihin samassa järjestyksessä kuin tekijöiden nimet ovat työn kansilehdellä. Kun Theseuksesta haetaan opinnäytetöitä, työ löytyy jokaisen tekijän nimellä.

LAB-ammattikorkeakoulun opiskelija tallentaa opinnäytetyön Theseukseen myös silloin, kun opinnäytetyö on tehty yhteistyössä jonkun muun ammattikorkeakoulun opiskelijan kanssa. LABin Theseus-kokoelmaan tallennettavalla opinnäytetyöllä on tällöin aina LABin kansilehti. Kansilehdellä on vain LABin logo ja LABin opiskelijan tiedot ovat ensimmäisinä.

Opinnäytetyön tekijä vastaa siitä, että Theseukseen tallennetaan opinnäytetyöstä ohjeen mukaan tehty julkaisukelpoinen PDF/A-tiedosto. Kaikkien Theseuksessa julkaistavien opinnäytetöiden tulee täyttää saavutettavuuteen liittyvät vaatimukset. Tiedekirjasto tarkistaa Theseukseen tallennetut kuvailutiedot ja julkaisee opinnäytetyön Theseukseen. Opinnäytetyöstä viedään arvosana opintotietojärjestelmään opinnäytetyön Theseukseen tallennuksen jälkeen.

Mikäli opiskelija ei anna lupaa tallentaa opinnäytetyötään Theseukseen, hänelle ohjeistetaan toimintaohjeet tiedekirjastosta. Toimintaohjeet saa lähettämällä asiasta sähköpostia

osoitteeseen theseus@lab.fi. Opinnäytetyön kuvailutiedot (ei tiivistelmää) tallennetaan tiedekirjaston tietojärjestelmään ja ne ovat löydettävissä LABin ja LUTin Primoista. Opinnäytetyötiedosto arkistoidaan LAB-ammattikorkeakoulun arkistotietojärjestelmään. Kuka tahansa voi pyynnöstä saada opinnäytetyön arkistosta luettavaksi.

4.4 Tekijänoikeudet

Opinnäytetyö on tekijänoikeuslaissa (404/1961) tarkoitettu kirjallinen tai taiteellinen teos, johon sen tekijällä on tekijänoikeus. Jos opinnäytetyön tekijöitä on useita, kuuluu tekijänoikeus kaikille kyseisen teoksen tekijöille. Tekijänoikeus tuottaa opinnäytetyön laatijalle oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla sen yleisön saataviin. Saatettaessa teos yleisön saataviin on tekijä ilmoitettava aina sillä tavoin kuin hyvä tapa vaatii. Tekijällä on oikeus sopia muun muassa teoksen käytöstä ja muihin tekijänoikeuteen liittyvistä taloudellisista oikeuksista erillisellä sopimuksella.

Theseuksessa opiskelija voi valita, mitä oikeuksia hän antaa sähköisen opinnäytetyönsä lukijoille. Oletuksena on ”Kaikki oikeudet pidätetään”. Tämä tarkoittaa normaalin tekijänoikeuslainsäädännön antamia oikeuksia. Opiskelija voi myös jakaa tekijänoikeuksia opinnäytetyönsä käyttäjälle valitsemalla Creative Commons -lisenssin. Tietoa tekijänoikeuksista ja CC-lisensseistä löytyy Theseuksen verkkosivuilta.

4.5 Opinnäytetyössä syntyvä keksintö

Opinnäytetyötä tehtäessä voi syntyä patentilla tai muulla teollisoikeudella suojattavissa oleva keksintö. Keksintö saattaa olla kysymyksessä, mikäli työssä on kehitetty uusi tekninen laite tai menetelmä tai parannus nykyiseen ja sillä arvioidaan olevan teollista tai kaupallista merkitystä.

Keksintöasioista on keskusteltava kaikkien työn osapuolten kesken (opiskelija, työn tarkastajat korkeakoululla ja opinnäytteen toimeksi antanut organisaatio). Mikäli työn yhteydessä syntynyt keksintö aiotaan patentoida, on patenttihakemus jätettävä ennen työn julkistamista. Muussa tapauksessa työ on kirjoitettava siten, ettei keksintö siitä paljastu.

Mikäli opinnäytetyössä syntyvä keksintö on tehty työsuhteessa yritykseen, noudatetaan työsuhdekeksintölakia (656/1967), ja mikäli keksintö on syntynyt työsuhteessa korkeakouluun, noudatetaan korkeakoulukeksintölakia (369/2006). Mahdollisen keksinnön patentoimisessa noudatetaan voimassa olevaa patentointilainsäädäntöä tai muuta teollisoikeuksien suojaa koskevaa lainsäädäntöä, ellei osapuolten välillä (opiskelija, korkeakoulu, toimeksiantaja) ole muuta sovittu. Lisätietoja asiasta saa LAB-ammattikorkeakoulun ja LUT-yliopiston yhteisistä tutkimus- ja innovaatiopalveluista.

5 Opinnäytetyön arviointi ja kypsyysnäyte

5.1 Opinnäytetyön arviointi

Opinnäytetyön arvosanan lähtökohtana on osaamisperustainen arviointi. Opinnäytetyön arvioinnin kohteita ovat aiheen valinta ja tavoitteet, tietoperusta ja lähteiden käyttö, toteutus ja menetelmät, tulokset johtopäätökset ja niiden esittäminen, asiantuntijuus ja opinnäytetyöprosessi sekä raportointi ja kieliasu. Pari- tai ryhmätyönä tehdyssä opinnäytetyössä opiskelijoiden on pystyttävä osoittamaan oma panoksensa opinnäytetyöprosessissa ja raportissa.

Opiskelija lähettää opinnäytetyön arviointiin vain ohjaajan luvalla ja arviointiin lähetetään lopullinen opinnäytetyöraportti. Arviointi tapahtuu arviointikriteerien mukaisesti, jotka ovat saatavilla eLabissa. Opinnäytetyön lopullinen arvosana ei ole arvioinnin osien keskiarvo, vaan kaikkien arvioijien yhteinen näkemys opinnäytetyöraportista ja opinnäytetyön prosessista sekä mahdollisesta tuotoksesta. Pari- tai ryhmätyönä tehdystä opinnäytetyöstä voidaan perustellusti antaa opiskelijoille eri arvosana.

Jokaisen arvioinnin osion on saavutettava vähintään arvosana 1. Jos jokin arvioinnin osa ei saavuta arvosanaa 1, tai Turnitin-tarkastus on hylätty; todetaan että opinnäytetyötä ei voida hyväksyä. Tällöin opiskelija tekee muutoksia/täydennyksiä opinnäytetyöhön ohjaajan ohjeistuksen mukaisesti. Tämän jälkeen opiskelija lähettää opinnäytetyöraportin uudelleen arviointiin ohjaajan luvalla.

Opinnäytetyön arviointiin osallistuvat opinnäytetyön ohjaaja, mahdollinen toinen arvioija ja kielenohjaaja. Yhteistyökumppanin edustajalla on mahdollisuus antaa palautetta opinnäytetyöstä. Ohjaaja vastaa siitä, että opinnäytetyön arviointi kirjataan opintotietojärjestelmään ja arvioinnin perusteet annetaan opiskelijalle tiedoksi LAB-ammattikorkeakoulun opinnäytetyön arviointilomakkeella.

5.2 Kypsyysnäyte

Kypsyysnäytteen avulla opiskelija osoittaa hallitsevansa opinnäytetyönsä sisällön ja pystyvänsä kirjoittamaan siitä kielellisesti laadukkaan esityksen. Kypsyysnäyte on yksilötehtävä, vaikka opinnäytetyö olisi tehty parityönä tai usean opiskelijan ryhmätyönä.

Kypsyysnäytteeseen voi osallistua siinä vaiheessa, kun opinnäytetyö on valmis ja ohjaaja antaa luvan kypsyysnäytteeseen osallistumiseen. Pääsääntöisesti kypsyysnäyte kirjoitetaan, kun opinnäytetyö on jätetty arviointiin. Kypsyysnäyte voi olla essee, tiedote, artikkeli

tai blogi. Opiskelija ja ohjaava opettaja sopivat, millainen kypsyysnäyte kirjoitetaan. Kypsyysnäytteen kirjoittamisesta on käytössä erillinen ohjeistus.

Kypsyysnäytteestä arvioidaan kieliasu ja sisältö. Kypsyysnäyte arvioidaan asteikolla hyväksytty–hylätty. Opiskelija voi uusia hylätyn kypsyysnäytteen kaksi kertaa.

Ammattikorkeakoulujen kypsyysnäytteen järjestämistä ja arviointia määrittelee seuraava asetusteksti:

Tutkintoa varten opiskelijan on kirjoitettava opinnäytetyönsä alalta kypsyysnäyte, joka osoittaa perehtyneisyyttä alaan ja suomen tai ruotsin kielen taitoa. Ammattikorkeakoulu päättää kypsyysnäytteestä silloin, kun opiskelijalta ei vaadita 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua kielitaitoa. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 2014.)

Jos opiskelija on oikeutettu opiskelun yksilöllisiin järjestelyihin, kypsyysnäytteen kirjoittamiseen liittyy seuraavia erityisiä seikkoja:

- Opiskelijan on tarvittaessa osoitettava asiantuntijan (esimerkiksi erikoislääkärin tai erityisopettajan) lausunto tilanteestaan.
- Opiskelija voi kirjoittaa pidempään kuin muut.
- Opiskelija voi täydentää suoritustaan suullisesti. Jos opiskelija on täydentänyt suoritustaan suullisesti, siitä on tehtävä merkintä todistukseen.

5.3 Oikaisumenettely

Opinnäytetyön arviointiin tyytymätön opiskelija voi pyytää siihen suullisesti tai kirjallisesti oikaisua arvioinnin suorittaneelta opinnäytetyön ohjaajalta. Oikaisupyyntö on lain mukaan tehtävä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin opiskelijalla on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset sekä arviointiperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa. Opinnäytetyön ohjaajan on vastattava oikaisupyyntöön opiskelijalle kirjallisesti.

Opiskelija, joka on tyytymätön edellä mainittuun oikaisupäätökseen, voi hakea siihen kirjallisesti oikaisua ammattikorkeakoulun tutkintolautakunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut edellä mainitusta päätöksestä tiedon.

Oikaisumenettelyssä tehtyyn päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

6 Tutkimuksellinen teksti, opinnäytetyön havainnollistaminen, rakenne ja ulkoasu

6.1 Tutkimuksellinen teksti

Opinnäyteraportin tekstin tulee noudattaa tutkimuksellisen eli tieteellisen tekstin piirteitä, joita ovat argumentointi, objektiivisuus, läpinäkyvyys, kriittisyys, rakenteen johdonmukaisuus ja korrekti kieliasu. Argumentointi tarkoittaa, että mitään ei esitetä itsestään selvänä vaan lukija pyritään perustellen vakuuttamaan kirjoittajan ajatuksen oikeellisuudesta. Objektiivisuus edellyttää, ettei kirjoittajan mahdollinen oma asenne vaikuta raportointiin vaan teksti on puolueetonta. Läpinäkyvyyteen vaikuttaa muun muassa se, että huolellisesti ja oikein tehtyjen lähdemerkintöjen ansiosta lukija erottaa, mikä on tiedonlähteistä referoitua ja mikä kirjoittajan tulkintaa tai metatekstiä. Tällainen rehellisyys on kirjoittajan vastuulla. Tieteelliselle tekstille ominainen kriittisyys näkyy esimerkiksi opinnäytetyön loppuluvussa, kun kirjoittaja pohtii muun muassa saatujen tulosten luotettavuutta tai aikaansaadun tuotoksen onnistumista asetettuihin tavoitteisiin nähden.

Opinnäyteraportit kirjoitetaan huolitellusti, oikeakielisesti ja asiatyylisesti. Tekstin on oltava havainnollista, selkeää, helppolukuista ja johdonmukaista. Johdonmukaisuus tulee ottaa huomioon otsikoinnissa ja tekstin jäsentelyssä. Kielenkäytön sujuvuuteen kuuluu myös, että teksti on virke- ja lauserakenteiltaan korrektia ja sidosteista. Puhekielisyydet eivät kuulu hyvään asiatyyliin. Oman alan ammattisanaston käyttö on tarkoituksenmukaista.

Opinnäyteraportin kirjoittaminen edellyttää referointitaitoa, ja lähdeaineiston referointi kuuluu olennaisesti tieteelliseen kirjoittamiseen. Omin sanoin referoiminen osoittaa, että kirjoittaja on ymmärtänyt referoidun tekstin sisällön. Opinnäyteraportti ei ole kuitenkaan pelkkää lähteiden referointia, vaan myös itsenäistä tiedon tuottamista, analysointia ja johtopäätösten tekoa.

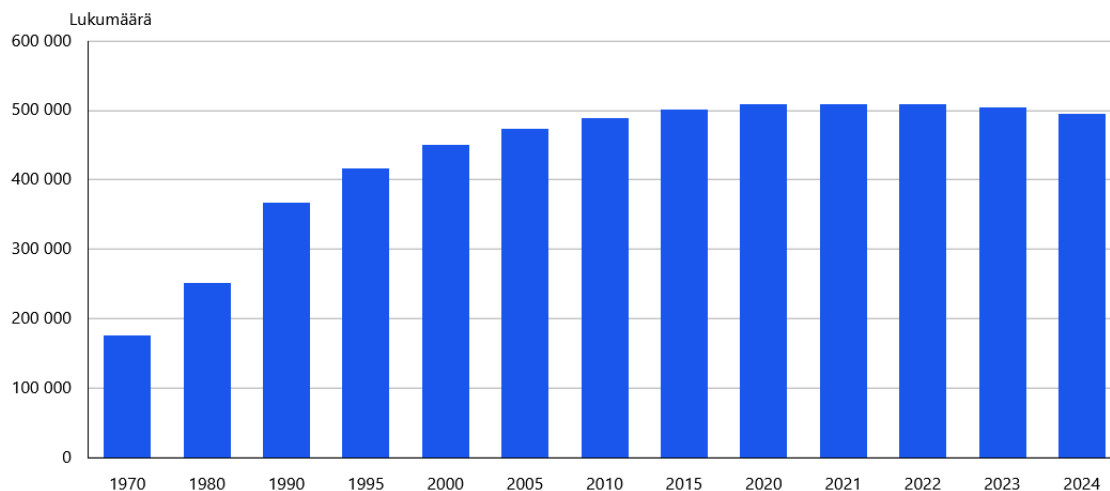
6.2 Opinnäyteraportin havainnollistaminen

Luettavuutta ja ymmärrettävyyttä voidaan parantaa kuvilla ja taulukoilla. Kuvat ja taulukot sijoitetaan alkamaan vasemmasta reunasta eli samasta sarkaimesta kuin teksti, ja kuvat tehdään tyylillä LAB Figure. Kuvat ja taulukot on numeroitava juoksevasti sekä otsikoitava. Kuvien otsikot tulevat kuvien alapuolelle tyylillä LAB Figure Title, ja taulukoiden otsikot tulevat taulukoiden yläpuolelle tyylillä LAB Table Title. Otsikko ei ole virkemäinen kuvateksti. Kuviin ja taulukoihin viitataan suluissa olevalla numerolla sopivassa yhteydessä niitä edeltävässä tekstissä (Kuva 2).

Kuva 2. Keramiikkataiteilija Susanna Koskimäen ja taidemaalari Topi Ruotsalaisen teoksia 2024 samassa näyttelysalissa. (Kuva: Tiina Sinkkonen)

Kuviin ja taulukoihin voidaan viitata myös virkemäisesti tähän tapaan: Kuvassa 3 on kuvattu kesämökkien määrä Suomessa vuosina 1970–2024.

Kuva 3. Kesämökit Suomessa vuosina 1970–2024 (Suomen virallinen tilasto 2026)

Kuvia ja taulukoita voidaan käyttää opinnäytetöissä tekijänoikeuslain 22. §:n ja 25. §:n perusteella siteeraamalla, kunhan lähde mainitaan. Tällöin lähdetieto merkitään otsikkoon lähdeviitteenä, kuten kuvan 3 ja taulukon 2 otsikoissa on tehty. Mikäli kuvaa tai taulukkoa on lähdeteoksessakin käytetty siteerausoikeuden mukaisesti, lähdeviite merkitään samoin kuin silloin, kun tekstin referoinnissa käytetään toissijaista lähdettä: (Laine 2008, Virtasen 2021, 34 mukaan). Jos opiskelija on ottanut kuvan tai taulukon tiedot lähteestä mutta muokannut ulkoasun itse, lähdeviite tulee merkitä esimerkiksi näin: (mukailtu Laine 2018). Kuvien ja taulukoiden lähteet merkitään lähdeluetteloon muiden lähteiden joukkoon, eikä niistä tehdä erillisiä lähdeluetteloita. Opinnäytetyöntekijän omiin kuviin ei merkitä lähdettä eikä niitä koskaan merkitä lähdeluetteloon. Mikäli tekijä kuitenkin halutaan merkitä, nimi tulee otsikkoon, kuten kuvassa 2 on tehty.

Kuvan ja taulukon jälkeen kirjoitetaan tyylillä LAB Normal kuvan tai taulukon välittämästä keskeisestä informaatiosta tai tehdään sisällöstä johtopäätöksiä. Taulukoissa ei tarvitse noudattaa opinnäyteraportin ulkoasuohjetta; esimerkiksi kirjasinlaji, riviväli ja välistykset voivat olla erilaiset, kuten taulukossa 2. Kuvan ja taulukon tulisi mahtua yhdelle sivulle, samoin niiden otsikon. Isommat kuvat tai taulukot sijoitetaan pääsääntöisesti liitteiksi.

Taulukko 2. Voitelutaulukko

Voitelukohde	Voitelupisteiden määrä	Voitelutapa	Voiteluväli
Rummun akselin laakerit	2	rasvavoitelu	2 viikon välein
Syöttölaakerin laippalaakerit	2	rasvavoitelu	2 viikon välein
Syöttölaakerin nivellaakerit	2	rasvavoitelu	2 viikon välein
Syöttörullan käytön vaihde	1	öljytäyttö	kerran vuodessa

Myös kaavat numeroidaan juoksevasti, ja niihin viitataan tekstissä samaan tapaan kuin taulukoihin, kuvioihin ja kuviin (kaava 1). Kaavojen merkitsemisessä käytetään kaavaeditoria. Kaava sisennetään, ja kaavan numero tulee sulkuihin kaavan oikealle puolelle.

$$x = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a} \quad (1)$$

Luettelmat osana tekstiä

Opinnäyteraportin tekstin tulee pääsääntöisesti koostua virkkeiden muodostamista kappa-leista. Mikäli luotelmia on perusteltua käyttää, noudatetaan seuraavia sääntöjä.

Luetelma koostuu johdantolauseesta ja luettelokohdista. Luettelokohtien jälkeen pilkut jätetään pois. Jokaisen kohdan on myös sovittava muodoltaan johdantolauseen jatkoksi. Kokonainen luku ei voi koostua pelkistä luotelmista. Luotelmissa käytetään opinnäytetyön kirjoitusohjassa olevaa tyyliä LAB bullet list.

EKG:n seurannalla saadaan tietoa

- sydämen rytmistä
- johtoratojen toiminnasta
- sydänlihaksen hapenpuutteesta sekä sen laajuudesta ja sijainnista
- sydänlihassairauksista
- elektrolyyttitasapainosta
- sydämen lihasseinän rakenteesta (Ilola ym. 2013, 44–45).

Ilolan ym. (2013, 44–45) mukaan EKG:n seurannalla saadaan tietoa

- sydämen rytmistä
- johtoratojen toiminnasta
- sydänlihaksen hapenpuutteesta sekä sen laajuudesta ja sijainnista
- sydänlihassairauksista
- elektrolyyttitasapainosta
- sydämen lihasseinän rakenteesta.

Jos johdantolause on kokonainen lause, sen jälkeen tulee kaksoispiste. Kaksoispistettä käytetään myös, jos johdantolauseessa ei ole predikaattia.

EKG:n seurannalla saadaan tietoa seuraavista asioista:

- sydämen rytmistä

- johtoratojen toiminnasta
- sydänlihaksen hapenpuutteesta sekä sen laajuudesta ja sijainnista
- sydänlihassairauksista
- elektrolyyttitasapainosta
- sydämen lihasseinän rakenteesta (Ilola ym. 2013, 44–45).

EKG:n seurannalla saadaan tietoa seuraavista asioista (Ilola ym. 2013, 44–45):

- sydämen rytmistä
- johtoratojen toiminnasta
- sydänlihaksen hapenpuutteesta sekä sen laajuudesta ja sijainnista
- sydänlihassairauksista
- elektrolyyttitasapainosta
- sydämen lihasseinän rakenteesta.

Mikäli luotelman kohdat eivät ole kokonaisia virkkeitä, kuten edellä olevissa esimerkeissä, jokainen kohta alkaa pienellä alkukirjaimella ja vasta viimeisen luotelman kohdan perään tulee piste. Jos luettelon kohdat ovat kokonaisia virkkeitä, jokainen kohta alkaa isolla alkukirjaimella ja päätetään pisteeseen. Yhdessä luettelokohdassa voi olla useampikin virke.

Ryhmäytymisessä käydään läpi seuraavat vaiheet:

- Ensin toisilleen vieraat ryhmän jäsenet ovat vieraskoreita.
- Seuraavaksi ryhmässä alkaa ilmetä konflikteja ja ryhmän jäsenet koettelevat toisiaan.
- Viimeisessä vaiheessa tilanne tasaantuu. Vasta silloin ryhmä on valmis työskentelemään tuloksellisesti.

6.3 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyön osiot ovat

- nimiösivu
- selvitys tekoälyn käytöstä
- tiivistelmä
- abstrakti
- sisällys
- lyhenneluettelo / käsitteet / termit (vain tarvittaessa)
- johdanto
- varsinainen käsittely (useita lukuja)

- yhteenveto ja pohdinta
- lähteet
- liitteet (tarvittaessa).

Nimiösivu

Nimiösivu kirjoitetaan valmiille pohjalle, jossa on LAB-ammattikorkeakoulun logo. Nimiösivulle kirjoitetaan seuraavat tiedot:

- opinnäytetyön nimi
- LAB-ammattikorkeakoulu
- tutkinto, esim. Insinööri (AMK), Muotoilija (AMK), Restonomi (AMK), Sairaanhoitaja (AMK), Tradenomi (AMK)
- työn valmistumisvuosi (esim. 2026)
- tekijän nimi (etunimi sukunimi).

Selvitys tekoälyn käytöstä

Tekoälytyökalujen käytöstä ilmoitetaan LABin opinnäytetyöraportin kirjoituspohjassa olevan mallin mukaisesti.

Tiivistelmä

Tiivistelmä tulee ilman sivunumeroa ennen sisällysluetteloa. Sen tarkoituksena on kertoa työn ydinsisältö. Tiivistelmässä vastataan kysymyksiin:

- Mitä ja miksi tehtiin?
- Miten tehtiin ja millaisia menetelmiä käytettiin?
- Mitkä ovat keskeiset tulokset ja tuloksista tehdyt päätelmät?

Tiivistelmä kirjoitetaan opinnäytetyön kirjoituspohjassa olevalla tyylillä LAB Abstract text, ja sen pituus on yksi sivu. Tiivistelmässä käytetään passiivia. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oikeakielisyyteen ja oikeiden termien käyttöön. Tiivistelmän aikamuoto on mennyt aikamuoto, yleensä imperfekti, kun kerrotaan taustoista ja jo tehdystä työstä, esimerkiksi Opinnäytetyössä selvitettiin - - -. Päätelmät kirjoitetaan preesensissä, esimerkiksi Tulosten perustella voidaan todeta, että - - -. Tiivistelmä on itsenäinen teksti, eikä siinä viitata opinnäytetöihin käyttämällä tämä-pronominia (ei siis kirjoiteta: tässä opinnäytetyössä).

Tiivistelmän loppuun merkitään työtä kuvaavat keskeiset asiasanat. Asiasanoja on 3–7.

Abstrakti

Abstrakti (abstract) eli englanninkielinen tiivistelmä tehdään samaan tapaan kuin suomenkielinen tiivistelmä. Sisällön ja muodon tulee olla sama, mutta englanninkielisen tiivistelmän tulee olla luontevaa englantia, ei sanatarkka käännös suomesta.

Sisällys

Sisällysluettelo sijoitetaan tiivistelmän jälkeen. Sen otsikko on Sisällys. Sisällysluettelo luodaan automaattisesti käyttämällä opinnäyteraportin kirjoitus pohjassa olevia tyylejä LAB Heading 1, LAB Heading 2 ja LAB Heading 3.

Sisällysluettelosta lukija saa käsityksen opinnäytetyön rakenteesta ja asioiden keskinäisistä suhteista. Jos käytetään alalukuja, niitä pitää olla vähintään kaksi: luku 3.1 edellyttää siis aina lukua 3.2. Enempää kuin kolmea otsikkotasoa ei käytetä (LAB Heading 1, LAB Heading 2 ja LAB Heading 3). Otsikon numeron perään ei tule pistettä.

Liitteet luetellaan allekkain sisällysluettelokentän alapuolella, esimerkiksi: Liite 1. Kyselylomake.

Lyhenneluettelo / Käsitteet / Termit (tarvittaessa)

Jos opinnäyteraportissa on runsaasti erityisalan lyhenteitä tai termejä, kannattaa niistä laatia erillinen sanasto. Sanaston paikka on sisällysluettelon jälkeen ennen varsinaista tekstiosaa. Sanasto tulee aakkosjärjestykseen. Lähdeviitteitä ei pääsääntöisesti sanastoon merkitä.

Johdanto

Johdanto tutustuttaa lukijan työn aiheeseen. Tutkimuksellisen opinnäytetyön johdannossa kerrotaan opinnäytetyön taustaa, tavoite, rajaus ja tutkimuskysymykset sekä myös tutkimusmenetelmät, ellei niitä esitellä tutkimuksen toteutuksen osiossa. Toiminnallisen opinnäytetyön johdannossa kerrotaan opinnäytetyön taustaa, kehittämistehtävä tai toimeksianto sekä tavoite ja rajaus. Jos opinnäytetyö tehdään toimeksiantona, tilaaja esitellään lyhyesti johdannossa. Taustojen kuvailuun sopii yleensä mennyt aikamuoto. Tavoitteista, rajauksesta, menetelmistä ja toimeksiannosta kirjoitetaan preesensissä, toisin sanoen siitä näkökulmasta, että opinnäytetyötä ei vielä ole tehty.

Varsinainen asian käsittely (useita lukuja)

Varsinainen asian käsittely tarkoittaa tietoperustan lukuja sekä oman tutkimuksen/selvityksen tai kehittämistehtävän/toimeksiannon raportointia. Lukujen ensimmäinen alaotsikko (esimerkiksi 3.1) tulee suoraan pääotsikon (esimerkiksi 3) alapuolelle, eikä pää- ja

alaotsikon väliin tule minkäänlaista johdantokappaletta. Sen sijaan toisen portaan (LAB Heading 2) alaotsikon alle tulee aina tekstiä ennen kolmannen portaan (LAB Heading 3) otsikkoa.

Tekstiä voidaan tarvittaessa jaksottaa myös käyttämällä numeroimattomia väliotsikoita. Väliotsikot merkitään numeroitujen alaotsikoiden tapaan omille riveilleen, mutta niitä ei numeroida, eikä niitä laiteta sisällysluetteloon. Väliotsikot tehdään opinnäytetyön kirjoitusohjassa olevalla tyyliillä LAB non-numbered subtitle (bolded). Esimerkkeinä väliotsikosta ovat tämän luvun 6.3 otsikot Yhteenveto ja pohdinta, Lähteet ja Liitteet.

Yhteenveto ja pohdinta

Yhteenvedon ja pohdinnan tulee sopia yhteen johdannon kanssa. Tutkimuksellisessa opinnäytetyössä kerrataan opinnäytetyön tavoite ja tulokset, pohditaan tulosten käytettävyyttä ja luotettavuutta ja opinnäytetyön eettisyyttä sekä tehdään jatkotutkimusehdotuksia. Toiminnallisessa opinnäytetyössä kerrataan opinnäytetyön tavoite, arvioidaan kehittämis- tai toimeksiantoprosessia ja tuotosta sekä tehdään jatkokehitysehdotuksia.

Lähteet

Ohjeet lähteiden merkintään ovat tämän ohjeen luvussa 7. Otsikko Lähteet kirjoitetaan tyyliillä LAB Non-numbered heading.

Liitteet (tarvittaessa)

Liitteisiin sijoitetaan kaikki sellainen materiaali, jonka ei asian ymmärtämisen kannalta tarvitse olla tekstissä mutta johon tekstissä viitataan. Näitä voivat olla esimerkiksi kyselylomakkeet ja tekniset piirustukset. Liitteisiin voidaan myös sijoittaa aineisto, jota työn toimeksiantaja ei halua julkisuuteen. Tällainen salainen liite ei tule julkisen opinnäytetyön liitteeksi, eikä siihen siksi viitata opinnäytetyöraportissa. Liitteenä voi olla laaja, raporttiosuudesta erillinen osuus, esimerkiksi toimeksiantajalle laadittu ohjeistus tai suunnitelma, jossa ei tarvitse noudattaa opinnäytetiedon kirjoitusasua ja asettelua. Liitteissä ei jatku raportin sivunumerointi vaan jokaisessa liitteessä on oma sivunumerointinsa.

Liitteet numeroidaan ja otsikoidaan: Liite 1. Liitteet sijoitetaan opinnäytetiedon loppuun lähteiden jälkeen. Kaikkiin liitteisiin tulee raportin sopivassa asiayhteydessä viitata. Liitteeseen viitataan käyttämällä liitteen numeroa, esimerkiksi suluissa (Liite 1) tai tekstin lomassa näin: Kyselylomake on liitteessä 1.

Koska raportin sivunumerointi ei jatku liitteissä, liitteet mainitaan sisällysluettelokentän alapuolella näin:

Liite 1. Otsikko

6.4 Opinnäyteraportin ulkoasu

Opinnäyteraportti kirjoitetaan LAB-ammattikorkeakoulun valmispohjalle, jossa on valmiiksi määritelty esimerkiksi marginaalit, tekstityylit ja välistykset. Mikäli opinnäytetyön visuaalinen sisältö niin vaatii, muotoilun ja media-alan tutkinnoissa opinnäyteraportin ulkoasu voi poiketa LABin ohjeesta. Liitteissä ei tarvitse noudattaa opinnäyteraportin ulkoasuohjeita.

7 Opinnäytetyön tiedonhankinta ja lähteiden merkintä

7.1 Opinnäytetyön tiedonhankinta

Opinnäytetyössä tarvitaan aina taustatietoa tarkasteltavasta aiheesta. Opinnäytetyöhön sopivia tiedonlähteitä ovat tieteelliset ja ammatilliset kirjat ja artikkelit, erilaiset tilastot, standardit, viranomaisjulkaisut ja tutkimus- ja kehittämishankkeiden raportit sekä väitöskirjat, lisensoituihin tutkimukset, pro gradu -tutkielmat ja ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyöt.

Tiedonhankinnassa kannattaa lähteä liikkeelle LAB Primosta, josta löytyvät tiedekirjaston painetut ja digitaaliset aineistot. Vinkkejä tiedonhankinnan suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä tiedon paikantamiseen, arviointiin ja käyttöön löytyy tiedekirjaston tiedonhankinnan oppaasta. Kannattaa myös tutustua myös oman alan oppaisiin, jotta löytää juuri omaan aiheeseesi sopivimmat tiedonlähteet.

Opiskelija saa myös halutessaan henkilökohtaista ohjausta alan keskeisiin tietoaineistoihin, tiedonlähteiden arviointiin tai esimerkiksi lähdeviittausten tekemiseen. Ajanvarauksen henkilökohtaiseen ohjaukseen voi tehdä nettilomakkeella tiedekirjaston kotisivulta. Tiedonhankintaan saa apua kirjaston sivuilta löytyvän ohjeistuksen mukaisesti.

Kaukopalvelu auttaa silloin, kun tarvittavaa aineistoa ei löydy Tiedekirjaston omasta kokoelmasta Lahdesta tai Lappeenrannasta. Opinnäytetyötä varten voi tarvittaessa tilata kolme kaukolainaa maksutta. Kaukopalvelupyyntö tehdään nettilomakkeella tiedekirjaston kotisivulta.

7.2 Lähdeviitteiden merkintä

Opinnäyteraportin tekstistä tulee käydä selville, mikä on kirjoittajan omaa tekstiä, pohdintaa tai metatekstiä ja mikä on peräisin lähteistä. Samoin tulee menetellä, jos käytetään kuvia tai taulukoita, jotka ovat lähteistä. Opinnäytetyön tutkimusaineiston hankkimiseksi tehtyjä haastatteluja tai muuta aineistoa ei merkitä lähteeksi.

LAB-ammattikorkeakoulussa käytetään viittausjärjestelmää, jossa on lähdeviite ja sitä vastaavat tiedot lähdeluettelossa. Alaviite- tai numeroviitejärjestelmiä ei käytetä. Mikäli opiskelija haluaa käyttää viittaamisen apuna viitteidenhallintaohjelma Zoteroa, ohjelman ja LAB-ammattikorkeakoulun viittaustyylin käyttöönoton ohjeet löytyvät Zotero-oppaasta: <https://libguides.lut.fi/zotero>.

Lähdeviite eli tekstiviite merkitään sekä suoraan lainaukseen että opinnäytetyön tekijän referoimaan tekstiin. Suoraa lainaamista tulisi välttää, mutta joskus lyhyt sitaatti esimerkiksi

laista on perusteltu sen vuoksi, ettei alkuperäistä ilmaisua jostain syystä voida muuttaa. Suoran lainauksen on oltava sana sanalta, merkki merkiltä samanmuotoinen kuin alkuperäisteksti. Käyttämällä opinnäytetyön kirjoituspohjassa olevaa tyyliä LAB citation suora lainaus kursivoituu ja sisentyy seuraavaan sarkaimeseen. Suoran lainauksen edelle ja jälkeen jätetään tyhjä rivi. Seuraavassa on esimerkki tyyllillä LAB citation tehdystä suorasta lainauksesta:

Jokaisella Suomessa pysyvästi asuvalla henkilöllä on oikeus ilman syrjintää hänen terveydentilansa edellyttämään terveyden- ja sairaanhoitoon niiden voimavarojen rajoissa, jotka kulloinkin ovat terveydenhuollon käytettävissä (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992, 3§).

Lyhyt suora lainaus voi myös olla virkkeen sisällä, eikä silloin käytetä tyyliä LAB citation vaan suora lainaus kursivoidaan. Seuraavassa on tästä esimerkki: Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992, 3§) määrittää, että *jokaisella Suomessa pysyvästi asuvalla henkilöllä on oikeus ilman syrjintää hänen terveydentilansa edellyttämään terveyden- ja sairaanhoitoon.*

Asiakeskeinen lähdeviite

Asiakeskeisen lähdeviittauksen jälkeinen piste osoittaa lukijalle, minkä pituisesta lainauksesta on kyse. Kun lähdeviite koskee vain yhtä virkettä, sisällytetään lähdeviite kyseessä olevaan virkkeeseen. Virkkeen päättävä piste tulee siis sulkeiden ulkopuolelle.

Esimerkki: Hyvällä henkilöjohtamisella voidaan edistää sitä, että kaikki työntekijät pääsevät näyttämään ja kehittämään omaa osaamistaan (Ekholm & Salmenkangas 2015, 35–36).

Kun lähdeviite koskee useita virkkeitä, viimeisen virkkeen perään tulee piste. Tällöin lähdeviite muodostaa oman kokonaisuuden, jolloin piste merkitään sulkeiden sisään.

Esimerkki: Edustuskuluihin sisältyvä arvonnäisävero ei ole vähennyskelpoista. Edustuskulut ovat kuluja, joilla pyritään uusien liikesuhteiden luomiseen, entisten säilyttämiseen tai parantamiseen tai liiketoiminnan edistämiseen jollakin muulla tavalla. (Tuomi-Sorjonen 2013, 53.)

Jos samaan viitteeseen tulee usean eri kirjoittajan lähteitä, lähdetiedot sijoitetaan aikajärjestykseen ja erotetaan toisistaan puolipisteellä.

Esimerkki: Tiedottajan tehtäviä yrityksessä tai organisaatiossa on käsitelty useissa teoksissa (Siukosaari 2015, 205; Ojanen 2016,18; Kuutti 2017, 102).

Lähdekeskeinen lähdeviite

Seuraavassa on esimerkki tekstistä, joka perustuu useampaan eri lähteeseen, ja lähteet on osoitettu käyttämällä lähdekeskeistä viittaustapaa. Tällainen edesauttaa tekstin sidosteisuutta ja lähteiden keskustelevuutta:

Kaurasen (2021, 706–709) mukaan pitkäaikaisessa kipuoireyhtymässä krooniselle kivulle ei löydy elimellistä tai fyysistä syytä, ja kivun taustalla on usein psykososiaalisia tai tunne-elämän ongelmia. Myös Alonso-Blancon ym. (2018) mukaan kroonisella kivulla ei ole samanlaista biologista tarkoitusta kuin akuutilla kivulla, joka varoittaa sairaudesta tai vammasta. Sen sijaan Pohjolainen (2023) toteaa, että kroonisen kivun syynä saattaa olla kudostai hermovaurio.

Lähdekeskeiseen viitteeseen sulkeisiin laitetaan tekijän nimen jälkeen vuosiluku ja sivu(t).

Esimerkit:

Siukosaari (2012, 93) toteaa, että esimiesviestinnän tavoite on selkeä: lisätä tietoisuutta omassa yksikössä kaikesta mikä liittyy tuloksen tekijään, työn tekoon ja taloon. Tavoitteena on myös hyvä ilmapiiri omassa yksikössä ja koko organisaatiossa. Myös tämän opinnäytetyön aineisto tukee Siukosaaren havaintoja.

Siukosaaren (2012, 93) tutkimuksessa todetaan, että esimiesviestinnän - - -

Ekholmin ja Salmenkankaan (2015, 35–36) mukaan hyvällä henkilöjohtamisella voidaan edistää sitä, että kaikki työntekijät pääsevät näyttämään ja kehittämään omaa osaamistaan.

Juujärvi ym. (2014) korostavat, että - -

Keskeisin lainkohta on mallioikeuslain (221/71) 6. pykälän säännös, jossa käsitellään - - -

Mikäli kappaleen loppuun asti on lähdettä referoivaa tekstiä, lähdekeskeinen lähdeviite riittää eikä kappaleen lopuksi merkitä enää asiakeskeistä lähdeviitettä. Mikäli lähdekeskeisessä lähdeviitteessä mainitun lähteen referoinnin jälkeen tulee vielä opiskelijan tekstiä, merkitään referoinnin päättymistä osoittamaan asiakeskeinen lähdeviite.

Esimerkki: Pentti ja Mattila (2008) toteavat saumausmassojen tartuntaa koskevan tutkimus-selostuksensa johtopäätöksessä saumapintojen puhtauden olevan keskeisin tekijä massan tartunnan kannalta. Irtolian ja pölyn viemä pinta-ala saumattavilta pinnoilta on pois varsinai-selta massan tartuntapinnalta ja näin ollen heikentää oleellisesti tartunnan lujuuutta. (Pentti & Mattila 2008, 16.) Kuvassa 3 on havainnollistettu ohjeellisia sauman leveyksiä.

Koska lähdekeskeisessä viittauksessa käytetään ja-sanaa eikä asiakeskeisissä viittauksissa käytettävää &-merkkiä, voidaan lähdekeskeisessä viittauksessa tarvittaessa käyttää sanoja *sekä* tai *sekä että* toiston välttämiseksi.

Esimerkit:

Korhonen ja Virtanen (2025) sekä Aaltonen ja Mäkelä (2025) ovat tutkineet - -.

Sekä Korhonen ja Virtanen (2025) että Aaltonen ja Mäkelä (2025) ovat tutkineet - -.

On hyvä käyttää sekä asiakeskeistä että lähdekeskeistä viittaustapaa.

Kirjat, artikkelit, verkkodokumentit ja verkkosivut

Kun lähteenä on kirja, lähdeviitteessä mainitaan tekijän sukunimi, painovuosi ja sivunumero(t). Kaikki seuraavat esimerkit ovat asiakeskeisiä lähdeviitteitä, ja oletuksena on, että lähteeseen perustuen on kirjoitettu useampi kuin vain yksi virke, joten piste on esimerkeissä sulun sisäpuolella.

Esimerkki: (Tuomi-Sorjonen 2013, 23.)

Kun tekijöitä on kaksi, tekijöiden sukunimien väliin tulee &-merkki.

Esimerkki: (Paloniitty & Kauppinen 2011, 13.)

Kun tekijöitä on vähintään kolme, lähdeviitteeseen merkitään vain ensimmäinen nimi ja lyhenne ym.

Esimerkki: (Hirsjärvi ym. 2009, 43–45.)

E-kirjaan ja äänikirjaan viitataan samalla tavalla kuin kirjaan:

Esimerkit:

(Erikson 2018.)

(Juujärvi ym. 2014.)

E-kirjassa sivunumeron sijasta voidaan viitata luvun numerolla:

Esimerkki: (Isohookana 2007, luku 1.6.3.)

Aikakauslehden, sanomalehden tai kokoomateoksen artikkeliin viitattaessa merkitään lähdeviitteeseen artikkelin kirjoittaja, teoksen julkaisuvuosi ja sivu(t). Lähdeviite näyttää siis samalta kuin kirjaan viitattaessa.

Esimerkki: (Ukkola 2016, 32.)

Jos verkkodokumentin sivut on numeroitu, lähdeviitteeseen merkitään sivu, jolta tieto on peräisin:

Esimerkki: (Lohtaja-Ahonen & Kaihovirta 2012, 13.)

Jos teokselle ei löydy tekijää, lähdeviitteeksi merkitään lähteen otsikko.

Esimerkki: (Koulutuksella tulevaisuuteen 2012, 14.)

Jos verkkolähteessä ei mainita tekijää, lähdeviitteeseen merkitään organisaation nimi ja vuosiluku.

Esimerkki: (Posti Group Oyj 2016.)

Jos vuosilukua ei löydy, vuosilukua ei mainita.

Esimerkki: (Terveystieteiden tutkimuskeskus.)

Samankaltaisen tekijän samalta vuodelta olevat julkaisut erotellaan toisistaan pienaakkosin sekä lähdeviitteessä että lähdeluettelossa.

Esimerkit:

(Juholin 2016a, 23; Juholin 2016b, 35.)

(PHSOTEY 2020a.)

(PHSOTEY 2020b.)

Jos vuosilukua ei ole, pikkukirjaimet merkitään näin:

Esimerkit:

(Terveystieteiden tutkimuskeskus a.)

(Terveystieteiden tutkimuskeskus b.)

Suulliset lähteet

Suullisista lähteistä (esimerkiksi luennosta, tv-ohjelmasta tai tietoperustan haastatteluista) tehdään viitemerkintä tavalliseen tapaan tiedon lähteen sekä vuosiluvun mukaan, vain sivunumero jää pois. Empiirisen tutkimusaineiston hankkimiseksi tehtyjä haastatteluja ei merkitä lähteiksi.

Esimerkki: (Grönroos 2018.)

Lait, asetukset, säädökset, standardit

Lakeihin, asetuksiin ja säädöksiin viitattaessa merkitään lähdeviitteeksi lain, asetuksen tai säädöksen nimi tai sen virallinen lyhenne, luku, vuosi ja pykälä(t), joihin tieto kohdistuu. Standardeista mainitaan numero ja vuosiluku, ja tarkemmat tiedot merkitään lähdeluetteloon.

Esimerkit:

(Biopankkilaki 688/2012, 2 §.)

(Valtioneuvoston asetus huumausaineiden valvonnasta 548/2008, 11 §.)

Käytetyn materiaalin myötölujuutena käytetään arvoa 240 MPa ja murtolujuutena arvoa 530 MPa (SFS-EN 10088-4 2009).

Seuraamusluokaksi oletetaan standardin SFS-EN 1993-4 (2007) mukaan CC1, koska kyseessä oleva rakenne on oikeastaan vesisäiliö.

Toissijaiset eli sekundaariset lähteet

Pääsääntöisesti käytetään ensisijaisia eli alkuperäisiä lähteitä. Jos ensisijaista lähdettä ei löydy, on kirjoittajan osoitettava lukijalle, että tieto on peräisin toissijaisesta lähteestä.

Esimerkit:

Robson (1995) jaottelee perinteiset tutkimusstrategiat kolmeen ryhmään: kokeet, survey-tutkimus ja tapaustutkimus (Hirsjärvi ym. 2009,134).

Perinteiset tutkimusstrategiat jaotellaan kolmeen ryhmään: kokeet, survey- ja tapaustutkimus (Robson 1995, Hirsjärven ym. 2009, 134 mukaan).

Lähdeluetteloon merkitään pelkästään toissijainen lähde, eli tässä esimerkissä lähdeluetteloon merkitään Hirsjärvi ym. 2009 eikä Robson 1995.

7.3 Lähdeluettelo

Lähdeluettelo sisältää tarkat tiedot käytetyistä lähteistä. Lähdeviitteessä mainittu kirjoittajan nimi tai muu lähde, esimerkiksi julkaisun nimi, mainitaan lähdeluettelossa. Tämän avulla lukija löytää lähdeviitteissä mainitut lähteet lähdeluettelosta. Kaikki käytetyt lähteet merkitään lähdeluetteloon aakkosjärjestyksessä. Lähdeluetteloon merkitään vain ne lähteet, joihin tekstissä on viitattu. Otsikoksi merkitään Lähteet, ja se tehdään opinnäytetyön kirjoituspohjassa olevalla tyylillä LAB Non-numbered heading.

Jos liitteessä käytetään lähteitä, niitä ei merkitä opinnäyteraportin lähdeluetteloon. Liitteessä on tarvittaessa oma lähdeluettelo.

7.3.1 Painetut lähteet

Kirja:

- tekijän nimi
- ilmestymisvuosi
- teoksen nimi
- julkaisusarja, jos teos on ilmestynyt sarjassa
- julkaisupaikka (kustantajan kotipaikka)
- kustantaja.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Saman tekijän lähteet merkitään niiden julkaisuvuoden mukaisessa järjestyksessä, vanhin ensin. Kun sekä tekijä että vuosi ovat samat, lähteet erotetaan pienaakkosilla.

Juholin, E. 2009a. Communicare! Viestintä strategiasta käytäntöön. Helsinki: Infor.

Juholin, E. 2009b. Viestinnän vallankumous: Löydä uusi työyhteisöviestintä. Helsinki: WSOYpro.

Jos joku tieto, kuten tekijän nimi tai kustantajan kotipaikka puuttuu, sitä ei merkitä.

Huhtinen, P. 2002. Näkökulmia neuvotteluihin ja palavereihin. Aaltospaino.

Aikakaus- ja sanomalehtiartikkeli:

- kirjoittajan nimi
- julkaisuvuosi
- artikkelin nimi
- tiedot lehdestä
- sivut, joilla artikkeli on.

Hellberg, K. 2018. Koulukirjasto innostaa oppilaita lukemaan. Uusimaa 10.3.2018, 20.

Ukkola, J. 2019. Ruumiin kulttuuria kulttuurikaupungissa. Suomen Kuvalehti 3/2019, 29–33.

Artikkeli toimitetussa kokoomateoksessa:

- kirjoittajan nimi
- julkaisuvuosi
- artikkelin nimi
- kokoomateoksen toimittaja
- teoksen nimi
- julkaisupaikka (kustantajan kotipaikka)
- kustantaja
- sivut.

Matikainen, J. 2008. Organisaatio- ja johtamisviestintä verkossa. Teoksessa Aula, P. (toim.) Kivi vai katedraali. Organisaatioviestintä teoriasta käytäntöön. Porvoo: Infor, 171–190.

Lait, asetukset, säädökset ja komiteamietinnöt:

- nimi
- koodinumero
- vuosi.

Biopankkilaki 688/2012.

Valtioneuvoston asetus huumausaineiden valvonnasta 548/2008.

Tarkemminkin saa merkitä:

Laki hyödyllisyysmallioikeudesta 10.5.1991/800. Finlex. Viitattu 2.4.2024.
Saataavissa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1991/19910800>

Standardit:

- standardin tunnus ja numero
- julkaisuvuosi
- nimi
- julkaisupaikka
- julkaisija.

SFS 5831. 1998. Viittaaminen sähköisiin dokumentteihin tai niiden osiin.
Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto SFS ry.

SFS-EN 10088-4. 2009. Ruostumattomat teräkset. Osa 4: Rakennuskäyttöön tarkoitetut korroosionkestävät levyt ja nauhat. Tekniset toimitusehdot. Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto SFS ry.

7.3.2 Sähköiset lähteet

Sähköisiin lähteisiin merkitään päivämäärä, jolloin lähteeseen on viitattu, sekä verkko-osoite tai pysyvä tunniste. Pysyvissä lähteissä viitattu-tieto ei ole välttämätön.

Tavallisesti lähteestä merkitään tekijä ja julkaisutiedot seuraavasti:

- kirjoittaja
- julkaisuvuosi (jos tästä ei ole mainintaa, vuotta ei mainita)
- otsikko
- julkaisija / kustantaja
- päivämäärä, jolloin lähteeseen on viitattu
- saatavuus ja verkko-osoite.

Vihtonen, J. 2016. Liiketalouden alan opiskelijat järjestivät FellmanniCampukselle upeat messut. Lahden ammattikorkeakoulu. Viitattu 30.1.2020. Saatavissa <http://www.lamk.fi/ajankohtaista/Sivut/Liiketaloudenalan-opiskelijat-jarjestivat-FellmanniCampukselle-upeat-messut.aspx>

Jos www-sivulle ei löydy kirjoittajaa, lähteeseen merkitään sivujen ylläpidosta vastaava organisaatio tai sivun otsikko. Seuraavassa esimerkissä sivustolla ei ole vuosilukua:

Terveystieteiden tutkimuskeskus. Terveystieteen eettiset suositukset. Viitattu 12.2.2020. Saatavissa https://www.terveydenhoitajaliitto.fi/ammatti/terveydenhoitajan_eettiset_suosituks

Mikäli verkkosivu on saatavilla vain rajoitetusti, esimerkiksi maksullisena tai kirjautuneena, käytetään verkko-osoitteen edessä merkintää Saatavissa rajoitetusti.

Tilinpäätöstiedote 2021. LAB-intra. Viitattu 15.4.2022. Saatavissa rajoitetusti <https://lut.sharepoint.com/sites/intra-lab/SitePages/Tilin.asp>

Linkin elektronisiin aineistoihin voi merkitä myös nimenä verkko-osoitteen sijasta, esimerkiksi:

Nonaka, I., Toyama, R. & Konno, N. 2000. SECI, Ba and Leadership: a Unified model of Dynamic Knowledge Creation. Long Range Planning 33 (2000) p. 5-34. Saatavissa rajoitetusti Long Range Planning | Vol 33, Issue 1, Pages 1-170 (1 February 2000) | ScienceDirect.com by Elsevier

Verkkolehdet:

- kirjoittaja
- vuosi
- artikkelin nimi
- lehden nimi
- lehden numero tai Vol. (issue), sivu(t)
- päivämäärä, jolloin lähteeseen on viitattu
- saatavuus ja verkko-osoite tai pysyvä tunniste DOI.

Loxton, M., Truskett, R., Scarf, B., Sindone, L., Baldry, G. & Zhao, Y. 2020. Consumer Behaviour during Crises: Preliminary Research on How Corona-virus Has Manifested Consumer Panic Buying, Herd Mentality, Changing Discretionary Spending and the Role of the Media in Influencing Behaviour. Journal of Risk and Financial Management. Vol. 13 (8) Viitattu 1.6.2021. Saatavissa <https://www.mdpi.com/1911-8074/13/8/166/html>

Loxton, M., Truskett, R., Scarf, B., Sindone, L., Baldry, G. & Zhao, Y. 2020. Consumer Behaviour during Crises: Preliminary Research on How Corona-virus Has Manifested Consumer Panic Buying, Herd Mentality, Changing Discretionary Spending and the Role of the Media in Influencing Behaviour. Journal of Risk and Financial Management. Vol. 13 (8). Saatavissa DOI [10.3390/jrfm13080166](https://doi.org/10.3390/jrfm13080166)

Portin, P. 2017. Onko arvovapaata tiedettä olemassa? Tieteessä tapahtuu. Nro 2/2017. Viitattu 31.1.2020. Saatavissa [Onko arvovapaata tiedettä olemassa?](#)

Verkkodokumentit:

- tekijä (jos löytyy)
- julkaisuaika
- dokumentin nimi
- julkaisija/kustantaja
- viestintyyppi (esimerkiksi opinnäytetyö, konferenssijulkaisu, blogi, video, intranet, Instagram)
- päivämäärä, jolloin lähteeseen on viitattu saatavuus ja verkko-osoite tai pysyvä tunniste.

Gould, G. 2018. Piano Concerto No. 1 in D Minor, Op. 15: II. Adagio (Live). Youtube-video. Viitattu 4.2.2020. Saatavissa <https://www.youtube.com/watch?v=5qtr9izO8xs>

Harjunpää, A. 2022. Yksintyöskentelyn tiedonhallinnan ja tietojohdamisen kehittäminen osaksi organisaation toimintastrategiaa. LAB-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö (YAMK). Viitattu 2.5.2022. Saatavissa <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202204195388>

Juva, K. 2013. Haltiat ja örkit. Blogi 31.7.2013. Viitattu 20.2.2020. Saatavissa https://www.kotus.fi/nyt/kotus-blogi/kersti_juva/haltiat_ja_orkit.10229.blog

Arenen suositukset tekoälyn hyödyntämisestä ammattikorkeakouluille. 2024. PDF. Viitattu 6.11.2025. Saatavissa [Arenen-suositukset-tekoalyn-hyodyntamisesta-ammattikorkeakouluille-2024.pdf](#)

Tilinpäätöstiedote 2021. LAB-intra. Viitattu 15.4.2022. Saatavissa rajoitetusti <https://lut.sharepoint.com/sites/intra-lab/SitePages/Tilin.asp>

Seimenis, I., Sakas, D. & Konstantopoulos, N. 2009. A Strategic Model for the Business Communication Field Training Decision in the Commercial Enterprises. AIP Conference Proceedings 8 (13). 897–900. Viitattu 10.2.2020. Saatavissa DOI [10.1063/1.3225463](https://doi.org/10.1063/1.3225463)

Introducing Instagram Reels. 2020. Instagram. Viitattu 13.2.2025. Saatavissa [Introducing Instagram Reels](#)

Dempsey, T. 2023. Millennials Shaped the Internet, Now Gen Z is Remolding it. Medium. Viitattu 24.2.2025. Saatavissa <https://medium.com/@tricia-deee/millennials-shaped-the-internet-now-gen-z-is-remolding-it-95b005fcb82a>

E-kirja ja äänikirja:

- tekijä
- julkaisuaika
- dokumentin nimi
- viestintyyppi (e-kirja tai äänikirja)
- julkaisija/kustantaja

Juujärvi, S. 2014. Eettinen herkkyys ammatillisessa toiminnassa. Äänikirja. Helsinki: Celia.

Lohtaja-Ahonen, S. & Kaihovirta, M. 2012. Tehoa työelämän viestintään. E-kirja. Alma Talent Oy.

7.3.3 Muut lähteet

Haastattelu opinnäytetyötä varten:

- haastateltavan nimi
- vuosiluku
- haastateltavan henkilön arvo tai asema
- organisaatio (kun kyseessä on jonkin organisaation edustaja)
- maininta siitä, että kyseessä on haastattelu, sekä haastattelun päivämäärä.

Virtanen, T. 2023. Toimitusjohtaja. Virtasen Putki Oy. Haastattelu 5.2.2023.

Empiirisen tutkimusaineiston hankkimiseksi tehtyjä haastatteluja ei merkitä lähdeluetteloon, ne ovat anonymoituja.

Luennot, radio- ja TV-ohjelmat, podcastit:

- tekijä/toimittaja
- vuosi
- otsikko
- tilanne tai ohjelman nimi
- päiväys.

Grönroos, V. (toim.) 2018. Unelmien kylässä. Ylen ykkönen 30.1.2018.

Hämäläinen, J. 2018. Mitä on palvelumuotoilu ja miten sitä käytetään? Beard and Business -podcast 1.10.2018. Spotify. Viitattu 27.4.2022. Saatavissa <https://open.spotify.com/episode/1niBkhlr8V0rR3AT052aoj>

Juholin, E. 2015. Työyhteisöviestintä mullistuu – jo oli aikakin. Luento Lahden tiedepäivässä 25.11.2015.

Julkaisemattomista lähteistä merkitään saatavissa olevat tiedot, esimerkiksi

- tekijä
- vuosi (jos on tiedossa)
- nimi tai otsikko

- lähteen laji

Lahden seutu – Lahti Region Oy. 2020. Lahden seutu. Esite.

Heilimö, E. 2017. VS: Opinnäytetyöohje. Sähköpostiviesti. Vastaanottaja Aalto, M. Lähetetty 27.2.2017.

Duodecimin julkaisut:

Ohjeet Duodecimin julkaisujen (Käypä hoito -suositus, Terveyskirjasto, Aikakauskirja, Terveysportti, Oppiportti, Lääketieteen sanasto) lähdeviitteiden ja lähdeluettelotietojen merkitsemiseksi ilmoitetaan Hyvinvointialan raportoinnin ohjauksen Moodlessa ja ohjaustilaisuuksissa.

Rakennustietosäätiön julkaisut merkitään tämän mallin mukaan niin tekstin ja kuvien lähdeviitteinä kuin lähdeluetteloonkin:

RT/KH/LVI/Ratu/Infra XX-XXXXX tai kirjan tekijä. Kortin otsikko tai kirjan nimi. Copyright Rakennustietosäätiö RTS 20XX.

Ratu C2-0454. Rakennustyömaan aluesuunnittelu. Copyright Rakennustietosäätiö 2017.

7.3.4 Kuvalähteet

Kuvien ja taulukoiden lähteet merkitään aakkosjärjestyksessä samaan lähdeluetteloon muiden lähteiden kanssa, ilman mainintaa kuvasta. Lähdemerkinnät ovat siis samanlaiset kuin muissakin lähteissä. Esimerkki:

Suomen virallinen tilasto. 2026. Rakennukset ja kesämökit. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 9.3.2026. Saatavissa <https://stat.fi/fi/tilasto/rakke#graphs>

Ainoastaan muotoilun, kuvataiteen ja visuaalisen viestinnän koulutusohjelmissä lähdeluettelon jälkeen tulee kuvaluettelo, joka noudattaa kuvanumerointia. Esimerkki:

Kuvaluettelo

Kuva 1. Similä, M. 2018. Näkymä Huvilakatua etelään. Helsingin kaupunginmuseo. Viitattu 29.4.2025. Saatavilla: <https://finna.fi/Record/hkm.3A06288A-3DB5-4351-A904-28921E268626?sid=5009637557>

Lähteet

LAB-ammattikorkeakoulu. 2020. Tietosuojaohjeistus opiskelijoille. Viitattu 1.4.2021.

Saatavissa <https://elab.lab.fi/sites/default/files/category-page/2021-02/Tietosuojaohjeistus%20opiskelijoille.pdf>

Tekijänoikeuslaki 404/61. Viitattu 20.5.2021. Saatavissa

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Tekij%C3%A4noikeuslaki%20>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 15.4.2025. Saatavissa

<https://tenk.fi/fi>

Tietoarkisto. Informointi henkilötietojen käsittelystä. Viitattu 23.5.2021. Saatavissa

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistohallinta/tutkittavien-informointi/>

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 1129/2014. Viitattu 19.5.2021. Saatavissa

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141129?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Valtioneuvoston%20asetus%20ammattikorkeakouluista%20>

Vastuullinen tiede. 2025. Viitattu 15.4.2025 Saatavissa <https://vastuullinentiede.fi/fi>

Liite 1. Opinnäytetyötoimijoiden vastuut ja velvollisuudet

Opiskelija

- perehtyy ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeeseen ja koulutusalaakohtaisiin ohjeisiin
- valitsee ja hyväksyttää opinnäytetyön aiheen
- laatii tarvittaessa yhteistyösopimuksen
- selvittää ja noudattaa opinnäytetyöhön mahdollisesti liittyvät tutkimuslupa- ja tietosuoja-asiat
- osallistuu ohjaukseen ja hyödyntää palautetta
- pitää säännöllisesti yhteyttä ohjaajaan ja yhteistyökumppaniin
- osallistuu seminaareihin koulutusalan käytännön ja aikataulun mukaisesti
- neuvottelee mahdollisista muutoksista opinnäytetyön ohjaajien kanssa
- toteuttaa ja dokumentoi opinnäytetyön LAB-ammattikorkeakoulun raportointiohjeiden ja tekoälyohjeiden mukaisesti
- selvittää kuinka toimia, mikäli opinnäytetyö sisältää luottamuksellista materiaalia
- lähettää opinnäytetyönsä Turnitin-tarkastukseen
- lähettää opinnäytetyön arviointiin saatuaan luvan ohjaajalta
- kirjoittaa kypsyysnäytteen
- tallentaa opinnäytetyön Theseukseen
- antaa palautteen opinnäytetyöprosessista koulutusalan yksikön antamien ohjeiden mukaisesti.

Opinnäytetyön ohjaaja

- on perehtynyt ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeeseen ja opinnäytetyötä ohjaaviin periaatteisiin sekä koulutusalaakohtaisiin ohjeisiin
- varmistaa, että opinnäytetyön aihe ja tavoitteet vastaavat opinnäytetyölle asetettuja kriteereitä
- hyödyntää Moodle-alustaa ohjaukseen
- hyväksyy opinnäytetyösuunnitelman ja valmiin opinnäytetyön
- merkitsee opintopisteet opintotietojärjestelmään
- sitoutuu opinnäytetyön ohjaukseen, auttaa ongelmakohtissa sekä ohjaa opinnäytetyöprosessin aikana eettisissä ratkaisuissa
- arvioi kypsyysnäytteen sisällön ja kieliasun

- arvioi opinnäytetyön
- tarkastaa Turnitin-raportin
- tarkistaa, että opinnäytetyö on tallennettu Theseus-verkkokirjastoon ennen arvostuksen tallentamista opintotietojärjestelmään
- kannustaa opiskelijaa julkaisemaan opinnäytetyöhön pohjautuvia tutkimusartikkelia Open Access -julkaisuissa.

Yhteistyökumppani

- allekirjoittaa yhteistyösopimuksen
- osallistuu ohjaukseen sisällön asiantuntijana
- voi antaa kirjallisen palautteen opinnäytetyöstä.

Mahdollinen vertaisarvioija

- antaa palautteen opinnäytetyösuunnitelmasta tai opinnäytetyöstä.

Tekstin ja kielen ohjaaja

- toteuttaa opinnäytetyöraportin kirjoittamisen opetuksen
- ohjaa opiskelijaa opinnäytetyöraportin kirjoittamisessa (koulutusalaakohtaiset raportoinnin ohjaustilaisuudet ja/tai henkilökohtainen ohjaus)
- antaa arvioinnin opinnäytetyöraportista (raportointi ja kieliasu)

Mahdollinen toinen arvioija

- arvioi tarvittaessa valmiin opinnäytetyön